

Klimat- och näringslivsdepartementet
Kemikalieenheten Departementssekreterare
Cecilia Jörgensen
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.ke.remissor@regeringskansliet.se
cecilia.jorgensen@regeringskansliet.se

Remissyttrande

Kommissionens förslag till direktiv om verifiering och kommunikation om uttryckliga miljöpåståenden

Er ref: KN2023/02755

Svensk Handel, som är handelsföretagens intresseorganisation och företräder 9 000 små, medelstora och stora företag med nära 300 000 medarbetare, får med anledning av remissen anföra följande:

Allmänna synpunkter

Svensk Handel tackar för möjligheten att yttra sig över Europeiska kommissionens förslag till direktiv om verifiering och kommunikation om uttryckliga miljöpåståenden (Green Claims Directive, nedan GCD). Svensk Handel välkomnar ambitionen i förslaget som har som syfte att reglera miljömärkningar och uttryckliga miljöpåståenden genom att ta fram gemensamma kriterier och därmed förenkla för konsumenterna att kunna göra miljömässigt informerade val, samtidigt som det ska främja de konkurrensmässiga förutsättningarna för företag. Däremot tillstyrker vi inte förslaget i dess helhet eftersom det finns betydande oklarheter kring förslagets tillämpningsområde, definitioner, tolkningsutrymme och hur det förhåller sig till det befintliga marknadsrättsliga regelverket.

Företag inom handeln är engagerade i hållbarhetsfrågor och investerar alltmer i att utveckla såväl verksamhet som sortiment att bli mer miljömässigt och socialt hållbart. Handeln är också den bransch som står närmast konsumenterna och att de har förtroende för företagen och det företagen säljer är A och O för handeln. Konsumenterna har blivit alltmer priskänsliga och det är därför viktigt att företag har verktyg och kan berätta om sitt sortiment och varför vissa produkter har en annan prisbild än andra. Regler som styr marknadsföring och rapportering kring miljö- och hållbarhet blir alltmer komplexa, vilket har en direkt inverkan på företagens verksamhet. Gemensamma EU-kriterier för uttryckliga miljöpåståenden är viktigt, men får samtidigt inte bli alltför administrativt betungande och bör utformas så att det finns incitament för företag att fortsatt göra hållbarhetsinvesteringar och att marknadsföra dem. Det är också viktigt att företag inte kan få konkurrensfördelar genom att medvetet eller undermedvetet påstå felaktiga uttryckliga miljöpåståenden.

Svensk Handel anser att det finns betydande oklarheter kring förslaget tillämpningsområde samt hur det förhåller sig till det befintliga marknadsrättsliga regelverket.

Svensk Handel ser också att förslaget med stor sannolikhet inte kommer ha möjlighet att leva upp till det övergripande syftet i sin nuvarande utformning. I stället är risken stor att företag, på grund av administrativa bördor, kostnader och risk för vittgående sanktioner, inte längre kommer att våga och vilja kommunicera om sitt miljö- och klimatarbete. Försöken att undanröja "greenwashing" - vilseledande miljöpåståenden - kan i stället leda till "greenhushing" och att företagens ambitiösa miljö- och klimatåtgärder därmed försvinner. Även om greenwashing bör minskas bör direktivet inte mer än nödvändigt inskränka användningen av lämpliga uttryckliga miljöpåståenden.

Svensk Handel vill betona vikten av att säkerställa att reglerna även gäller för företag som är etablerade utanför EU och som riktar sig mot europeiska konsumenter. Utöver detta är samordning med annan EU-lagstiftning av största vikt.

Därtill anser Svensk Handel att det är beklagligt att förslaget inte tar näringslivets redan existerande självreglerande åtgärder i beaktande. Dit hör dels de självreglerande regelverken som till exempel ICC:s Marknadsföringskod och Miljö- och klimatriktninjer, dels de självreglerande organ, såsom Reklamombudsmannen i Sverige, som tillämpar dessa regler. Svensk Handel vill även lyfta det som påpekas i Naturvårdsverkets konsekvensanalys av förslaget, dvs. att rättsliga förutsättningar redan finns för att motverka vilseledande miljöpåståenden. Det sker dock inte i praktiken då tillsynsmyndigheten endast granskar ett urval av misstänkt missvisande miljöpåståenden på marknaden. Naturvårdsverket skriver att "*en stor del av ansvaret för att motverka grönmålning ligger hos tillsynsmyndigheterna som också måste prioritera dessa frågor för att det ska ge effekt på marknaden*".¹ Ytterligare reglering bör inte införas innan befintliga har prövats och bedömts otillräckliga. I stället bör tillsynen prioriteras högre i medlemsstaterna för att säkerställa efterlevnaden av de regelverk som redan existerar eller träder i kraft i närtid.

Svensk Handel har valt att fokusera på delar i förslaget som är viktiga för företag inom handeln. Därtill vill vi hänvisa till Svensk Dagligvaruhandels remissvar för specifika kommentarer kopplat till dagligvaruhandeln. I övrigt vill vi hänvisa till Svenskt Näringslivs remissvar.

Sammanfattning:

- Svensk Handel välkomnar ambitionen i förslaget.
- EU-gemensamma kriterier på området är viktigt för att främja konkurrens på lika villkor.
- Svensk Handel anser att det finns betydande oklarheter kring förslaget tillämpningsområde samt hur det förhåller sig till det befintliga marknadsrättsliga regelverket.
- Svensk Handel anser att kriterierna för att göra uttryckliga miljöpåståenden bör definieras mer i detalj och vara desamma i alla medlemsstater. Nationella skillnader i tolkningen måste i möjligaste mån undvikas eftersom det skulle skapa hinder för den inre marknaden.
- Svensk Handel anser att förslaget inte kommer ha möjlighet att leva upp till sitt övergripande syfte i sin nuvarande utformning. Risken är i stället att företag, på grund av administrativa bördor, kostnader och risk för vittgående sanktioner, inte längre kommer att våga och vilja kommunicera om sitt miljö- och klimatarbete s.k. greenhushing.
- Svensk Handel vill betona vikten av att säkerställa att reglerna även gäller för företag som är etablerade utanför EU och som riktar sig mot europeiska konsumenter.
- Samordning med annan EU-lagstiftning är av största vikt.
- Svensk Handel anser att registrerade och inarbetade varumärken inom handeln inte ska blandas ihop och likställas med att vara en miljömärkning, med efterföljande skyldigheter enligt GCD.
- Svensk Handel anser att ett ex-ante förfarande kommer innebära stora kostnader och administration för företagen utan någon större miljönytta.

¹ Konsekvensanalys av EU:s förslag till direktiv om verifiering och kommunikation om uttryckliga miljöpåståenden, Naturvårdsverkets PM 2023-05-10, Ärendenummer NV-10184-22, s. 1

- Det finns ett behov av förtydligande av kostnader och tid för förhandsgodkännandet (ex-ante förfarandet) vilket kräver en balanserad lösning, tillräckligt med implementeringstid och eventuellt ett stegvis tillvägagångssätt (att testa vissa miljöpåståenden först).
- Det finns behov av förtydligande av omfattning/påverkan när det gäller påståenden kopplat till näringsidkaren (företagskommunikation).
- Svensk Handel anser att officiellt erkända Typ I-märkningar (enligt ISO 14024) bör erhålla status i nivå med EU-blomman för att motverka en möjlig utveckling tväremot kommissionens ambition med förslaget.
- Svensk Handel anser vidare att det är av stor vikt att näringsidkare tillåts använda sig av uttryckliga miljöpåståenden inom ramen för deras miljömärkning, i de fall dessa påståenden grundar sig på specifika och verifierade krav inom sagda märkning.
- Miljömärkningsorganisationerna ska ha möjlighet att verifiera uttryckliga miljöpåståenden kopplat till deras specifika märkning, som licenstagare kan använda utan ytterligare verifieringskrav under förutsättning att de används i enlighet med licensvillkoren.
- Svensk Handel avstyrker direktivets förslag att nya miljömärkningar etablerade av privata aktörer ska avkrävas högre miljöprestanda än befintliga offentliga miljömärkningar.
- Om nya nationella eller regionala miljömärken inte längre kommer att tillåtas bör kriterierna för EU-omfattande miljömärkningar ta hänsyn till lokala särdrag.
- Därtill efterfrågar Svensk Handel att Kommissionen tar fram en vägledning, för så väl företag som myndigheter, för att säkerställa ett effektivt och likvärdigt genomförande av GCD.
- Slutligen anser Svensk Handel att en övergångsperiod för implementering som är längre än 6 månader kommer att behövas för företag för att anpassa sig till kraven enligt GCD.

Synpunkter på utredningens förslag

Svensk Handel välkomnar ambitionen i förslaget men anser samtidigt att det finns betydande oklarheter kring förslagets tillämpningsområde. Beroende på hur oklarheterna tolkas finns det en risk för att förslaget får motsatt effekt genom att lägre krav ställs för användning av miljöpåståenden i marknadsföring, samtidigt som den administrativa bördan riskerar att avskräcka företag från att använda såväl uttryckliga som "vanliga" miljöpåståenden i marknadsföring s.k. greenhushing. Svensk Handel vill se att det förtydligas kring hur GCD påverkar tillämpningen av direktiv om otillbörliga affärsmetoder. Det finns en risk för ökad greenwashing om direktivet inte kan tillämpas parallellt med förslaget.

Befintlig och kommande lagstiftning

En övergripande fråga Svensk Handel ställer är huruvida problemen, som detta direktiv syftar att adressera, skulle kunna lösas av befintlig eller i närtid kommande konsumentlagstiftning. Vidare om de ytterligare krav som nu föreslås införs genom GCD är proportionerliga, tydliga och precisa. Detta med anledning av den revidering som pågår på EU-nivå av de existerande lagstiftningsfilererna '*Unfair commercial practices directive*' (UCPD) och '*Consumer rights directive*' (CRD), i form av kommissionens förslag kring '*Empowering consumers for the green transition*'. Dessa förväntas bli färdiga under nuvarande mandatperiod i Europaparlamentet. Svensk Handel ställer sig bakom Svenskt Näringslivs analys att det är av stor vikt att man noga utreder de sammantagna juridiska konsekvenserna av alla pågående processer dels så att inte mer belastande regelverk än vad som behövs införs, dels att det inte uppstår juridiska gråzoner där det inte tydligt framgår vilken lagstiftning som gäller. Svenskt Handel anser att rent principiellt bör ytterligare reglering inte införas innan befintliga och i närtid kommande regleringar har prövats och bedömts otillräckliga. Därtill anser vi att tillsynen bör prioriteras högre i medlemsstaterna för att säkerställa efterlevnaden av de regelverk som redan existerar eller träder i kraft i närtid.

Säkerställa skydd för registrerade varumärken

För att lyckas i den gröna omställningen har många återförsäljare investerat mycket tid och pengar i varumärken i syfte att hjälpa konsumenterna att göra mer hållbara val. För att undvika att sådana investeringar går förlorade, och för att säkerställa att det fortfarande finns incitament att fortsätta satsa på hållbarhet, bör särskilda överväganden tas om en näringsidkare har ett registrerat varumärke.

Svenskt Handel anser att utgångspunkten bör vara att ett varumärke eller företagsnamn inte per automatik ses som en miljömärkning eller ett miljöpåstående. Förslaget till direktiv bör därmed fastställa att ett varumärke som är registrerat enligt nationell, unionsrätt eller internationell lag om immateriella rättigheter inte ska bli föremål för kontroll enligt artikel 10. Krav på verifiering kan dock komma i fråga när de används som en del av kommunikation riktad till konsumenter. Då ett varumärke kan i det enskilda fallet bedömas av tillsynsmyndigheten som ett miljöpåstående enligt gällande marknadsrättsliga regler.

Ökad risk för utebliven hållbarhetskommunikation

Svenskt Handel ser en stor risk för att hållbarhetsåtaganden inklusive kommunikation av hållbarhetsarbete uteblir eller avstannar om det genom detta direktiv blir för tekniskt svårt eller administrativt och ekonomiskt betungande att få godkännande för att göra ett uttryckligt miljöpåstående eller att använda en viss miljömärkning. Många svenska företag ligger i framkant vad gäller hållbarhet och vill kunna göra olika typer av påståenden baserade på fakta och transparent data. Det är en central del av deras möjlighet att konkurrera på både den svenska och europeiska marknaden. Givet förslagets nuvarande utformning är risken stor att företag helt enkelt låter bli, så kallad 'greenwashing', vilket i förlängningen gör det svårare för konsumenter att hitta hållbarhetsinformation och göra hållbara val. Det vore direkt kontraproduktivt till syftet med den gröna och cirkulära omställningen i ett bredare perspektiv. Lagstiftning på detta område behöver således balansera ett starkt konsumentskydd, ett effektivt miljöskydd och företagets konkurrenskraft.

Kommersiell marknadskommunikation versus företagskommunikation

Svensk Handel anser att det behöver tydliggöras var gränsen kommer att gå mellan kommersiell marknadskommunikation, icke-kommersiell kommunikation och företagskommunikation. Företag måste kunna informera sina aktieägare och andra intressenter om nyheter, målsättningar med mera relaterade till klimatåtgärder och hållbarhet utan att dessa ska behöva verifieras med förhandsgodkännande innan de kommuniceras.

Tilldela lämpligt ansvar för att bevisen är korrekta för att styrka ett uttryckligt miljöpåstående.

Detaljhandeln är beroende av sina leverantörer för att styrka både miljöpåståenden och uttryckliga miljöpåståenden. Det är ofta leverantörerna som har tillgång till information som kommer att fungera som bevis för att styrka ett påstående. Svensk Handel anser att återförsäljare som använder sig av information måste kunna förlita sig på att den är korrekt när de styrker ett påstående. GCD bör klargöra att leverantören ska vara fullt ansvarig för riktigheten av sådan information, förutsatt att påståendet härrör från leverantören.

Vägledning

För att implementeringen av detta direktiv ska bli effektiv och ändamålsenlig föreslår Svenskt Handel att EU-kommissionen påbörjar ett arbete med att ta fram en gedigen och tydlig vägledning riktad till såväl näringslivet som myndigheter. Det gäller inte minst för artiklarna 3 och 4. En vägledning skulle säkerställa ett effektivt genomförande för såväl företag som myndigheter. Stödet är särskilt viktigt för små och medelstora företag samt mikroföretag, eftersom de saknar expertis och resurser för att styrka uttryckliga miljöpåståenden. Reglerna får inte bli ett hinder för vare sig marknadsinträde eller tillväxt för företag som erbjuder innovativa och hållbara produkter och tjänster.

Synpunkter på enskilda artiklar

Tillämpningsområde - artikel 1

Dagens regelverk för miljöpåståenden, UCPD, som genomförts i svensk rätt genom främst marknadsföringslagen, fångar upp många av de krav som föreslås i förslaget. Framför allt att miljöpåståenden måste kunna styrkas genom tillförlitliga, oberoende, kontrollerbara och allmänt vedertagna bevis som beaktar uppdaterade vetenskapliga rön och metoder. Dessutom finns krav på att påståenden inte får vilseleda konsumenter om produkters miljömässiga egenskaper. I stället för en ny lagstiftning skulle man eventuellt stärka upp delar i Unfair Commercial Practices. Därtill är förfarandet med förhands-

godkännande av miljöpåståenden väldigt administrativt betungande. Här vill näringslivet se att företag själva ska kunna verifiera och intyga. Svensk Handel föreslår att miljömärkningscertifieringssystemen (Svanen, Bra Miljöval m.fl.) bör kunna ansöka om ett antal "claims" som blir förhandsgodkända att använda av licenstagare kopplat till deras märkning.

Svensk Handel anser att förslagets tillämpningsområde är oklart utifrån definitionen av uttryckliga miljöpåståenden. Det är av stor vikt att man använder sig av korrekta definitioner i direktivet. Direktivet fastställer att GCD reglerar "*uttryckliga miljöpåståenden som görs av näringsidkare på frivillig basis om produkter eller näringsidkare, vid relationer mellan företag och konsument*". Tyvärr är man inte konsekvent utan direktivet blandar sedan både uttryckliga miljöpåståenden med generella miljöpåståenden. Texten behöver därför uppdateras så att den endast hänvisar till uttryckliga miljöpåståenden eftersom vaga miljöpåståenden kommer att regleras av UCPD. Dessa uppdateringar är nödvändiga för att undvika överlappning och osäkerhet kring tillämpningen av de olika direktiven. Svensk Handel anser också att det bör tydligare framgå att förslaget inte omfattar miljöpåståenden från företag till företag (B2B) ej heller hållbarhetsrapportering (s.k. företagskommunikation). Det framgår inte av förslaget hur samma regler skulle kunna fungera för både påståenden om produkter och näringsidkare. Dessutom är det viktigt att se till att listan i artikel 1 är komplett med alla *lex specialis* som redan reglerar miljömärkningsystem eller uttryckliga miljöpåståenden för specifika produkter (t.ex. direktivet om förnybar energi (EU) 2018/2001. Sammantaget gör det att det blir svårt att fullt ut förstå hur lagförslaget kommer att slå i praktiken.

Därtill anser Svensk Handel att det är problematiskt att miljömärkningar inte verkar begränsas till påståenden i textformat, utan att det även innefattar symboler eller bilder. Sådana vaga påståenden skulle innebära att det finns en risk att ackrediterade organ gör olika bedömningar om vilka miljömässiga fördelar symbolen kommunicerar. Svensk Handel anser att vaga påståenden, inklusive symboler och bilder i miljömärkningar, bör undantas från definitionen och i stället bedömas utifrån det befintliga regelverket (UCPD). Den breda definitionen i GCD innebär att även vaga miljöpåståenden som exempelvis "grön", "miljövänlig" och "klimatneutral" kan omfattas av förslagets bestämmelser. I bland annat skäl 21 tas flera vaga påståenden om klimatneutralitet upp som exempel på påståenden som omfattas av GCD. Vaga påståenden utgör som utgångspunkt vilseledande miljöpåståenden enligt direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder och merparten av dessa påståenden förväntas förbjudas enligt förslaget om mer konsumentmakt i den gröna omställningen.

Svensk Handel ställer sig därför frågande till varför vaga påståenden ska omfattas av förslaget om uttryckliga miljöpåståenden och därmed vara föremål för ex-anteverifieringen enligt artikel 10.1. Det är bättre att begränsa tillämpningsområdet till uttryckliga preciserade påståenden, exempelvis "innehåller 60% återvunnet material", som inte omfattas av kommande förbud och som är förhållandevis lättare att verifiera i enlighet med den process som föreslås i artikel 10.1. Det förefaller oklart om vad som gäller för ljudpåståenden/ljudannonser.

Definitioner - artikel 2

För att undvika överlappningar och oklarheter mellan kompletterande policydokument måste bestämmelserna om tillämpningsområdet och definitionerna av förslaget förtydligas. Svensk Handel ser det som problematiskt att ett antal definitioner som anges i denna artikel är beroende av andra förslag till direktiv som just nu är under förhandling, till exempel 'Empowering consumers for the green transition'. Det är viktigt att begrepp och definitioner är harmoniserade mellan olika lagstiftningsfiler i syfte att undvika osäkerheter för de företag som måste förhålla sig till de många lagstiftningarna som just nu tas fram inom EU.

Förtydliga definitionerna

Svensk Handel anser att definitionerna i artikel 2 (punkterna 17–19) om "miljöprestanda", "miljöaspekt" och "miljöpåverkan" är komplexa och inte tydliga i sin nuvarande form. Det finns också behov av att göra ytterligare förtydliganden kring definitioner på en grundläggande nivå, eftersom de har en direkt inverkan på hur företag ska kunna kommunicera hållbarhetsinformation och rentav kunna bedriva sin verksamhet. Det är till exempel inte tydligt vad som ska betraktas som ett miljöpåstående (environmental claim)

jämfört med ett uttryckligt miljöpåstående (explicit environmental claim) vilket är problematiskt. Därtill är skiljelinjen ej tydlig mellan vad som är en hållbarhetsmärkning och en miljömärkning samt ett märkningssystem och ett miljömärkningssystem, vilket möjliggör för olika tolkningar.

Styrkande av uttryckliga miljöpåståenden - artikel 3

Förslaget till GCD kräver att styrkande av uttryckliga miljöpåståenden ska grunda sig på en bedömning som uppfyller utvalda minimikriterier för att hindra påståenden från att vara vilseledande. Svensk Handel anser att denna artikel är problematisk då väsentliga delar behöver klargöras innan direktivet eventuellt kan träda i kraft. Ett grundläggande problem är att flertalet paragrafer och underparagrafer i artikel 3 ger ett alldeles för stort tolkningsutrymme vilket leder till avsevärda problem för företagen som omfattas av direktivet som de nationella myndigheter som ska utöva tillsyn och marknadskontroll.

Svensk Handel anser att kriterierna för att göra uttryckliga miljöpåståenden bör definieras mer i detalj och vara desamma i alla medlemsstater. Artikel 3 innehåller motstridiga och förvirrande formuleringar. Inledningsvis nämns i artikeln att företag måste bedöma en rad faktorer, men de flesta efterföljande faktorer som sedan ska ingå i bedömningen är inte formulerade som något som ska bedömas, utan är snarare krav (t.ex. "*ska visa, tillhandahålla, inkludera, identifiera*" etc.). Därtill finns det många oklara definitioner och begrepp som företagen ska kunna kvantifiera. Till exempel "*robusta, vetenskapsbaserade och verifierbara metoder*", "*betydligt mervärde*" vad gäller miljöambition och "*högkvalitativ sekundär data*". Dessutom ger GCD vaga definitioner av påståenden, som *generiska påståenden, hållbarhetspåståenden, miljöpåståenden, uttryckliga miljöpåståenden, framtida prestanda* med mera. Även om det är viktigt att säkerställa en framtidssäker lagstiftning och tillåta flexibilitet för nya beräkningsmetoder i takt med att vetenskapen fortsätter att utvecklas, behöver företag tydlighet och förutsebarhet för att säkerställa efterlevnad av de nya reglerna. Detta bör göras både genom förtydliganden på artikel- och ingressnivå (recital) och genom vägledning. Svensk Handel anser att överlåta tolkningen av definitionerna av dessa kriterier eller reglerna för tredjepartsverifiering till medlemsstater kommer att skapa potentiella problem med samordning och rättsliga problem med differentierade tolkningar. Nationella skillnader i tolkningen måste i möjligaste mån undvikas eftersom det skulle skapa hinder för den inre marknaden.

Alltför föreskrivande dokumentationskrav riskerar leda till mer förvirring, högre kostnader och i slutändan mindre transparens. Det föreslagna direktivet skulle göra den rättsliga situationen mindre tydlig och bevisbördan tyngre för europeiska företag, eftersom det inte är tydligt och behöver specificeras vidare vad som utgör t.ex. "*allmänt erkända vetenskapliga bevis*". För att implementeringen av detta direktiv ska bli effektiv och ändamålsenlig efterfrågar Svenskt Handel att EU-kommissionen tillhandahåller en gedigen och tydlig vägledning för företag för att säkerställa ett effektivt genomförande av artiklarna 3 och 4. Stöd är särskilt viktigt för små och medelstora företag, eftersom de saknar expertis och resurser för att styrka uttryckliga miljöpåståenden.

Styrkande av jämförande uttryckliga påståenden - artikel 4 och 6

Svensk Handel anser att bestämmelserna som ställer krav på jämförande uttryckliga miljöpåståenden (artiklarna 4 och 6) bör förbättras och förtydligas, då skyldigheterna är alltför otydliga. Det är inte heller fastställt vilken data som företag ska förlita sig på när de gör ett jämförande miljöpåstående. Utan en gemensam metod riskerar det att inte finnas likvärdiga data, vilket gör att livscykelbedömningarna av produkter inte kommer att vara jämförbara. Svensk Handel anser att kraven för att underbygga jämförande explicita miljöpåståenden enligt artikel 4 i förslaget inte är tillräckliga för att möjliggöra jämförbarhet mellan produkter. I avsaknad av en gemensam metod för att verifiera jämförande uttryckliga miljöpåståenden kan sannolikheten för inkonsekvenser i denna analys visa sig vara problematisk och orättvis. Se kommentar ovan om behov av ytterligare vägledning.

Meddelande om uttryckliga miljöpåståenden - artikel 5

Svensk Handel är i grunden positiv till att kraven på hur uttryckliga miljöpåståenden kommuniceras till konsumenter skärps och ser att de kan utgöra ett verktyg för att hindra oseriösa och icke-styrkta

påståenden och därmed minska risken för s.k. 'greenwashing'. Samtidigt anser Svensk Handel att det finns behov av att tydliggöra och förbättra delar av denna artikel. Ett grundläggande problem med förslaget är att företag kommer behöva erhålla ett förhandsgodkännande och intyg om överensstämmelse (*certificate of conformity*) av en s.k. "godkänd verifierare" innan ett uttryckligt miljöpåstående kan kommuniceras till konsumenterna. Detta riskerar att bli en stor administrativ börda, skapa fördröjningar och ökade kostnader, samt bidra till en avsevärd osäkerhet för företag. Inom handeln finns det behov av att snabbt kunna kommunicera och marknadsföra sina produkter och tjänster mot konsumenterna, till exempel vid särskilda kampanjer eller för säsongsbetonade produkter. Att i varje sådant läge behöva invänta ett förhandsgodkännande riskerar att bromsa upp företagets möjligheter att konkurrera och utveckla sina affärsmodeller.

Vidare anges det också i *artikel 5.6* att uttryckliga miljöpåståenden som rör en fysisk produkt ska åtföljas av information till konsumenten i form av en webblänk, QR-kod eller motsvarande och innehålla en stor mängd information och data. Svensk Handel ser ett värde i att denna information tillgängliggörs på ett enkelt och begripligt sätt så att konsumenterna kan fatta mer hållbara och informerade beslut. Svensk Handel ställer sig bakom Svenskt Näringslivs förslag om att ett framkomligt sätt att göra detta på kan vara att "harmonisera detta förslag till direktiv med bestämmelserna i den nya ekodesignförordningen (ESPR) och det digitala produktpasset (DPP), eller motsvarande system för digital informationsöverföring". En harmonisering med DPP förutsätter dock att ett sådant system utformas och implementeras på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Det är också viktigt att skyldigheterna överensstämmer med behovet av att skydda kommersiellt känslig information och immateriella rättigheter (IP). Det aktuella förslaget hänvisar inte till skyddet för sådan känslig information som affärshemligheter eller IP, vilket är avgörande för att säkerställa och främja fortsatt forskning och utveckling av europeiska företag.

Bestämmelser om miljömärkningar och krav på system på miljömärkningssystem - artiklar 7 & 8

Svensk Handel har i sak inget att erinra att krav ställs på hur miljömärkningar får tilldelas samt att man föreslår ett striktare system för detta. Genom att höja tröskeln för vad som ska krävas för att bli en godkänd märkning, bidrar det till att uppfylla grundsyftet med direktivet samt motverka fortsatt 'greenwashing'. Svensk Handel anser att artikel 7 är avhängigt utformningen av *artiklarna 3 – 6 samt artikel 10*, varför vi här kommenterar i mer generella ordalag och vill i övrigt hänvisa till berörda stycken i vårt remissvar.

Miljömärken i relation till registrerade varumärken

En viktig fråga för handeln är att få klarhet kring frågan kring varumärken i förhållande till registrerade bolagsnamn som exempelvis innehåller ord som på något sätt kan associera till miljö eller hållbarhetsaspekter. Till exempel ord som "grön" (Green Cargo) och "eko" med flera behöver förtydliganden kring hur de påverkas av GDC-förslaget. Inom handeln förekommer idag att man använder sig av ett företagsnamn och/eller registrerade varumärken som ett paraply för en viss typ av sortiment, grupp av produkter etc. och då tillsammans med vedertagna märkningar som till exempel EU-blomman, Fair Trade, Nordiska Svanen. Hur kommer denna typ av varumärken att påverkas av förslaget och hur kan företag säkerställa att det fortfarande kan använda sig av dem. Svensk Handel anser att dessa bör per definitionen inte ses som ett miljöpåstående eller en miljömärkning som behöver leva upp till kraven i GCD.

Vidare anser vi att det också finns ett behov av klargörande hur förslaget förhåller sig till Förordning (EU) 2018/848 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter.

Krav på system för miljömärkning, artikel 8

För att skapa klarhet för konsumenterna, näringsidkarna och kontrollanterna bör förslaget specificera vad som händer med välkända offentliga system och märkningar som t.ex. Nordiska Svanen.

Svensk Handel ser problem med hur GCD ligger nu, då det riskerar bli en dubbelreglering och öka kostnader och administrationen för företag/licenstagare av en miljömärkning. Förslagen ordalydelse med ökad EU-reglering för redan officiellt erkända Typ I - märkningar leder till kraftigt ökad administrativ

börda och kontroll utan adderat värde för konsument, näringsidkare eller miljö.

Svensk Handel avstyrker direktivets förslag avseende privata och offentliga miljömärkningar i artikel 8.3 eftersom det medför begränsningar kring nyutveckling av miljömärkningar som kan hämma innovationskraften och förutsättningar till en effektiv grön omställning samt att det hindrar enskilda länder att agera som föregångare i utvecklingsprocessen. Svensk Handel avstyrker vidare direktivets förslag att nya miljömärkningar etablerade av privata aktörer ska avkrävas högre miljöprestanda än befintliga offentliga miljömärkningar, då det riskerar att leda till att effektivitet och konkurrens hämmas samt att konsumenters möjlighet att fatta välgrundade beslut inte realiserar fullt ut. är nya aktörer ställs inför högre krav än befintliga sänks incitamenten för befintliga aktörer att utveckla och förbättra sin verksamhet, vilket hämmar konkurrensen. En ny miljömärkning kan hålla samma höga standard och vetenskapliga förankring som en etablerad märkning men kan därtill tas fram på ett billigare, snabbare eller mer effektivt sätt. Svensk Handel vill därmed inte se någon begränsning av nya privata märkningar som klarar kraven i tillämpning lagstiftning samt konkurrensen.

En övergångsperiod bör införas inom vilken befintliga aktörer med privata miljömärkningar ges möjlighet att anpassa sin verksamhet så att de kan möta motsvarande krav som ställs på nya privata miljömärkningar. Därtill bör företag som redan har använt sig av, och investerat i, en vedertagen certifiering och standard inte behöva gå igenom grundkraven i detta förslag. I dessa fall behövs det ett förenklat förfarande för att kunna tillvarata och eventuellt komplettera den befintliga metod som används, i syfte att undvika dubbelreglering, administration och merkostnader.

Nya offentliga system från tredjeländer som önskar bedriva verksamhet på unionsmarknaden måste uppfylla kraven i detta förslag (artikel 8.4) och ska omfattas av ett förhandsmeddelande och godkännas av kommissionen för att säkerställa att de tillför mervärde avseende miljöambitioner, inkludering av miljöpåverkan, produktgrupper eller sektorer. Svensk Handel ifrågasätter även här kravet på högre miljönytta än redan etablerade EU-märken. Det är viktigt att alla dessa krav samt de nya krav som ska ställas med implementeringen i detta direktiv meddelas till tredjeländer. Ett rimligt och proportionerligt krav är att förutsättningarna för att få en miljömärkning fastställs av eller i samråd med experter.

Utöver detta vill Svensk Handel lyfta ett par utomstående frågor som behöver förtydligas:

- *Internationella standarder och certifieringar i relation till GCD*
Vidare anser Svensk Handel att det inte är tydligt hur GCD förhåller sig till miljömärkningar och certifieringar som kommunicerar en del av en produkts tillverkningsprocess eller värdekedja. Det är inte ovanligt att företag inom handeln använder sig av (oftast internationella) märknings-system, certifieringar eller standarder för att intyga en del av företagets tillverkningsprocess eller chain-of-custody (exempelvis trä eller virke), eller att råvaran har framställts på ett miljömässigt hållbart sätt (exempelvis återvunnen polyester, bomull mm.). Det är viktigt att företag erhåller en viss flexibilitet och fortsatt kan använda sig av, för sin bransch eller industri, relevanta märkningar och certifieringar som styrker särskilt viktiga delar i deras produkters värdekedjor. Dock under förutsättning att dessa också lever upp till (de reviderade) kraven i artiklarna 3 – 6 i GCD.

Förhandskontroll av miljöpåståenden och miljömärkningssystem – artikel 10 och 11

Svensk Handel ställer sig kritisk till förslagen i artiklarna och är av meningen att det inte bör införas krav på att samtliga typer av uttryckliga miljöpåståenden måste verifieras och förhandsgodkännas. Svensk Handel vill understryka att ex-anteverifieringen inte kommer att utgöra en garanti för att påståendet inte vilseleder konsumenter. Påståenden kan lätt förstärkas och ändras i en marknadsföringskontext. Det kan även uppstå oklarheter för företag som har fått ett miljöpåstående styrkt men sedan tvingas ändra marknadsföringen eftersom påståendet anses vara vilseledande enligt UCPD. Om vaga påståenden såsom "grön" och "klimatneutral" omfattas av förslaget riskerar det att öka green washing om påståendena kan styrkas enligt Green Claims förslaget, trots att dessa påståenden anses vara vilseledande enligt det marknadsrättsliga regelverket.

Ex-anteförfarandet kommer också att öka företagens administration och kostnader för att använda uttryckliga miljöpåståenden och märkningar i kommunikation med konsumenter. Det föreslagna systemet med förhandsverifiering av tredjepartsaktörer kommer att medföra en tung administrativ börda och ökade kostnader för företag då det dels inte finns någon övre gräns för hur mycket det kan komma att kosta att få ett miljöpåstående verifierat dels inte någon övre tidsgräns för hur lång tid en verifiering får ta. Det sistnämnda blir särskilt problematiskt för säsongsbetonade produkter som enbart säljs under en begränsad tid och som kanske inte längre saluförs när godkännande väl har kommit. Tidsaspekten skapar också en allmän osäkerhet för företag vars investeringsbeslut bland annat är avhängiga marknadsföringsstrategier. Dessutom finns en risk för att ökade kostnader för företagen kan leda till högre priser som kan innebära att konsumenter väljer bort produkter som är bättre för miljön. Svensk Handel invänder därför kraftigt emot den inriktning som förslaget tar, där man frångår den rättsliga principen om prövning och att åtgärder vidtas efter att brister i efterlevnaden har uppdagats, och ersätter det med en procedur för förhandsverifiering.

Förhandskontroll av miljöpåståenden skapar inget mervärde eftersom ett miljöpåstående måste stödjas av en vetenskaplig bedömning. Svensk Handel anser vidare att det är oroväckande att centrala delar av utformningen av dessa förhandsverifieringsprocedurer lämnas till medlemsstaterna själva snarare än att de definieras direkt i direktivet, vilket riskerar att leda till stor fragmentering på den inre marknaden. Olika länder kan använda olika metoder för att verifiera miljöpåståenden. Detta riskerar att ge upphov till så kallad "forum shopping", något som i förlängningen kan ge konkurrensfördelar till företag i jurisdiktioner där verifieringsprocessen är mer tillåtande eller innebär en lägre kostnadsbörda. Svensk Handel ställer sig även frågande till huruvida förslagets krav på förhandsverifiering är förenligt med Sveriges grundlagar, närmare bestämt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, som tydligt förbjuder censur. Detta påpekas av regeringen i faktapromemoria 2022/23: FPM80, avsnitt 1.3; "*Särskilt behöver beaktas hur förslagets bestämmelser om förhandsgodkännande av miljöpåståenden och kontroll av dessa förhåller sig till mediegrundlagarna*".

Svensk Handel vill se ett förtydligande kring huruvida ett certifikat kring ett uttryckligt miljöpåstående följer med produkten genom hela dess värdekedja oberoende av var i värdekedjan ansökan har gjorts - tillverkare/importörsledet, den som sätter produkten på marknaden, leverantörs/grossistledet som tillgängliggör produkten på marknaden eller återförsäljarledet. I sin marknadsföring måste näringsidkaren kunna förlita sig på informationen de får från tillverkarna av produkten och kunna utgå ifrån att leverantören på ett korrekt sätt bedömt och underbyggt de uttryckliga miljöpåståenden som gjorts om produkten.

Därtill vill vi se ett förtydligande kring hur ansvarsfrågan ser ut för ekonomiska aktörer emellan om en återförsäljare i senare led skulle fällas för felaktig marknadsföring. Vem i kedjan bär ansvaret i de fall en näringsidkare (trader) i tidigare led (tillverkare/importör/ leverantör mm.) sålt en produkt tillsammans med ett godkänt certifikat till en återförsäljare som sedan används i marknadsföring ut till konsument?

Om det finns rimliga tvivel om påståendenas riktighet bör det vara tillräckligt att verifiera påståendena i efterhand. Eftersom ett uttryckligt miljöpåstående i alla fall måste stödjas av en vetenskaplig bedömning bör behovet av förhandskontroll ifrågasättas. Men om ett förhandsgodkännandesystem upprätthålls är det väsentligt att intyget om överensstämmelse ger rättssäkerhet för företag som går igenom förhandsgodkännandeprocessen. Till exempel anger artikel 10.7 att intyget om överensstämmelse ska erkännas ömsesidigt av behöriga myndigheter endast för att undergrävas av artikel 10.8 som anger att intyget om överensstämmelse inte ska föregripa bedömningen av nationella domstolar. Svensk Handel är av den starka uppfattningen att intyget om överensstämmelse måste skapa ett antagande för de nationella domstolarna att beakta vid bedömningen av ett uttryckligt miljöpåstående. Detta resonemang bör återspeglas i artikel 10 punkten 8.

Små och medelstora företag - artikel 12

Svensk Handel välkomnar att direktivet ger möjlighet till olika hjälp och stöd såväl finansiella som

organisatoriska. Det är viktigt att små och medelstora företag samt mikroföretag får adekvat stöttning och vägledning kring hur man ska leva upp till kraven i direktivet.

Verkställande av bestämmelser - artiklar 13 och 14

Flera artiklar i förslaget till GCD säger att "Medlemsstaterna ska inrätta olika 'processer', för verkställande av direktivet, till exempel i artikel 10. Det finns därmed en överhängande risk att medlemsstaterna inrättar olika processer som orsakar fragmentering av den inre marknaden. Syftet med GCD är att öka förtroendet för uttryckliga miljöpåståenden och det är viktigt att samma tolkning tillämpas i hela EU för att säkerställa en hög tillämpningsstandard. Svensk Handel anser att det bör särskilt säkerställas att kriterierna för uttryckliga miljöpåståenden är desamma i alla medlemsstater och att nationella skillnader i tolkningen måste undvikas eftersom de skulle skapa hinder för den inre marknads funktion och undergräva förtroendet för systemet.

Åtgärder för övervakning av efterlevnad - Artikel 15

En grundförutsättning för såväl företagets konkurrenskraft som den gröna omställningen är att regelverken är harmoniserade inom EU. Därför är det mycket viktigt att det inte ges utrymme för olika tolkningar i olika medlemsstater eller att nationella myndigheter utövar tillsyn på vitt skilda sätt. Även för den enskilde konsumenten är det viktigt med vetskapen att ett uttryckligt miljöpåstående eller en miljömärkning håller samma höga standard och är vetenskapligt underbyggd oavsett vilken medlemsstat det förekommer i. Därmed ska ett uttryckligt miljöpåstående som uppfyller kriterierna och kraven i enlighet med direktivet kunna kommuniceras var som helst på EU:s inre marknad.

När det gäller bristande efterlevnad föreskrivs i förslaget enligt artikel 15.3 att när tillsynsmyndigheten finner att motiveringen och meddelandet av det uttryckliga miljöpåståendet eller miljömärkningssystemet inte överensstämmer med kraven, ska de meddela näringsidkaren och kräva att denne vidtar alla lämpliga korrigerande åtgärder inom 30 dagar. Svensk Handel anser att efterlevnadsperioden inte tar hänsyn till den specifika karaktären av bristande efterlevnad, eftersom de nödvändiga ändringarna, t.ex. om de är relaterade till insamling av data, skulle behöva mycket mer tid än 30 dagar för att utföras. Lagtexten bör medge minst tre månaders tid för rättelse av bristande efterlevnad.

Artikel 16 - Klagomålshantering och möjlighet till rättslig prövning

Tillsynsåtgärder är viktiga för att garantera respekt för reglerna och bör i första hand förlita sig på ingripanden av myndigheter. Privata åtgärder bör vara ett sekundärt alternativ och de som är berättigade att väcka anspråk/klagomål inför myndigheter eller domstolars behov bör uppfylla minimikriterier förenliga med nuvarande direktiv (EU) 2020/1828 gällande gruppitalan för att skydda konsumenters kollektiva intressen. Svensk Handel anser att rätten att lämna in motiverade krav till myndigheter av någon intressent i artikel 16 eller att stämma företag inför domstol har en stor potential för missbruk.

Sanktioner – Överträdelser - Artikel 17

Principiellt anser Svensk Handel att överträdelser mot regelverk ska följas av påföljder och straff som är effektiva, proportionerliga och avskräckande. Svensk Handel anser vidare att vid en misstänkt överträdelse ska näringsidkarens förmåga och skyldighet att vidta korrigerande åtgärder prioriteras, dvs. självrättelse. Sanktioner bör endast införas om självrättelse inte sker. Svensk Handel ställer sig frågande till om dessa sanktioner (konfiskering av intäkter eller uteslutning från offentlig upphandling och finansiering) verkligen är proportionerliga och ser en risk för att de kan leda till att företag undviker att göra även berättigade och verifierbara miljöpåståenden. Det är också viktigt att de inte riskerar att äventyra företags affärsvillkor om man till exempel inte har kunnat förlita sig på allmänt erkända vetenskapliga bevis för att bedöma lämpligheten av ett uttryckligt miljöpåstående. Det gäller särskilt förverkande av intäkter eller uteslutning från offentlig upphandling och finansiering då det är orimliga och hårda konsekvenser. Harmonisering av nyckelaspekter vid tillsyn är avgörande för att garantera lika villkor Slutligen bör det noteras att offentlig finansiering som nämns i punkt 3.c är ett mycket brett begrepp, som även omfattar stödssystem för företag eller industrier för att stödja den gröna omställningen.

Den sista delen av punkt 3 bör formuleras på samma sätt som i den senaste harmoniseringen av sanktionsbestämmelserna i flera EU-direktiv om konsumentskydd, inklusive UCPD.

Implementering

För att främja ett enhetligt genomförande bland EU:s medlemsstater är det tillrådligt att förlänga genomförandeperioden för GCD, eftersom den nuvarande övergångsperioden på sex månader är otillräcklig för att företag, märkningar och certifieringsystem ska kunna göra nödvändiga justeringar, och därigenom minska administrativa bördor och främja samstämmighet på marknaden. En längre övergångsperiod är också nödvändig för att på ett korrekt sätt ta hänsyn till och ta itu med de befintliga skillnaderna i tillvägagångssätt som för närvarande finns på grund av redan etablerade nationella system, såsom miljöpoäng. Direktivet är tänkt att implementeras som ett s.k. Lex Specialis, det vill säga att det kommer ha företräde över generell lagstiftning på området. Svensk Handel vill därför särskilt påtala att en överimplementering från svensk sida inte genomförs.

Detta yttrande har beslutats av enhetschefen för Internationella enheten, Martina Elfgren. Föredragande har varit den näringspolitiska experten Ann Christiansson med stöd av den näringspolitiska experten Jolanda Girzl och Head of Brussels office Linda Leffler-Olsson.

SVENSK HANDEL

Martina Elfgren
Enhetschef Internationell Handel

Ann Christiansson
Näringspolitisk expert